

2. Sikkhāpadavāṇṇanā

(五戒、八戒與十戒的內容)

Bhikkhu Santagavesaka (覓寂比丘) 譯

(use foreign font) 已更新為 Unicode

2-1.Sikkhāpadapāṭhamātikā

Evam saranagamanehi sāsanotāram dassetvā sāsanam
otiññena upāsakena vā pabbajitena vā yesu sikkhāpadesu
paṭhamam sikkhitabbarām, tāni dassetuṁ nikkhittassa
sikkhāpadapāṭhassa idāni vaṇṇanatthām ayam mātikā—
如此顯示了由三歸依而進入（佛）教，為了顯示已進入
（教法）的在家信徒〔優婆塞（upāsaka）〕或出家者首先
應學的諸學處（sikkhāpada），已列出了學處誦，現在這本
母（mātikā）乃是為了解釋其義：【23】

(KhA.23.) “Yena yattha yadā yasmā, vuttānetāni tam nayam.

Vatvā katvā vavatthānam, sādhāraṇavisesato.

“Pakatiyā ca yaṁ vajjām, vajjām paññattiyā ca yaṁ;

Vavatthapetvā tam katvā, padānam byañjanathato.

“Sādhāraṇānam sabbesam, sādhāraṇavibhāvanām;

Atha pañcasu pubbesu, visesatthappakāsato.

“Pāññātipāṭapabhuti-hekatānānatādito.

Ārammaṇādānabhedā, mahāsāvajjato tathā.

“Payogaṅgasamuṭṭhānā, vedanāmūlakammato;

Viramato ca phalato, viññātabbo vinicchayo.

“Yojetabbarām (CS:pg.14) tato yuttarām, pacchimesvapi pañcasu;

Āvenikañca vattabbarām, ñeyyā hīnāditāpi cā”ti.

Tattha etāni pāññātipāṭāveramaṇīti-ādīni dasa sikkhāpadāni

Bhagavatā eva vuttāni, na sāvakādīhi.

『這些由誰、何處、何時、為什麼而說？及那方式，
說了、作了確定共通（與）差別。
我當說那自性罪與制罪，
確定了那之後，（當解說）文句與字義，
對一切共通的解說（其）共通。
這時解說前五（學處）的差別義理，
從殺生開始，單一等，
同樣地所緣、受持、破、大罪，
方法、構成要素、等起、受、根、業，
當知離與果的抉擇。
從此應當結合後五（學處）的結合，
所應說不共的以及所應知的低劣等。』
在此，離殺生等這十學處只由世尊所說而非由弟子
等。

Tāni ca Sāvatthiyam vuttāni Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme
āyasmantaṁ Rāhulaṁ pabbājetvā Kapilavatthuto Sāvatthim
anuppattena sāmañerānam sikkhāpadavavatthāpanattham.
Vuttam hetam—

“Atha kho Bhagavā Kapilavatthusmiṁ yathābhiraṁ
viharitvā yena Sāvatthi tena cārikam pakkāmi. Anupubbena
cārikam caramāno yena Sāvatthi tadavasari. Tatra sudam
Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme.
Tena kho pana samayena ...pe... atha kho sāmañerānam
etadahosi-- ‘Kati nu kho amhākam sikkhāpadāni, kattha ca
amhehi sikkhitabban’”ti. Bhagavato etamatthaṁ ārocesum--
“Anujānāmi, bhikkhave, sāmañerānam dasa sikkhāpadāni, tesu
ca sāmañerehi sikkhitum(**KhA.24.**) pāṇātipātāveramaṇī ...pe...
jātarūparajatapaṭiggahanā veramaṇī”ti (mahāva.105).

以及這些（學處）在舍衛城（Sāvatthī），祇陀林給孤
獨園。在羅睺羅（Rāhula）尊者出家後。

（當世尊）從迦毘羅衛國（Kapilavatthu）到達舍衛

城，為了為諸沙彌確立學處，（如）說：『那時，當世尊隨意住了迦毘羅衛國之後，向舍衛城出發遊行，以次第地遊行，最後到了舍衛城。世尊就住在舍衛城，祇陀林給孤獨園那裡。再那時，...略...。那時，諸沙彌（心想）：

「我們有多少學處？有哪些學處是我們所當學的？」他們將此事告訴世尊。（世尊說）：「諸比丘，我聽許諸沙彌有十學處，以及諸沙彌應學這些學【24】處：離殺生...略...離接受金銀。」』

Tānetāni “samādāya sikkhati sikkhāpadesū”ti (dī.ni.1.193
ma.ni.2.24 vibha.508) suttānusārena saraṇagamanesu ca
dassitapāṭhānusārena “pāṇātipāṭā veramaṇisikkhāpadam
samādiyāmī”ti evam vācanāmaggam āropitānīti veditabbāni.
Evam tāva “yena yattha yadā yasmā, vuttānetāni tam nayaṁ
vatvā”ti so nayo daṭṭhabbo.

當知，這：『他受持諸學處而學』乃是隨後的諸經（所誦的方式）；而在歸依所顯示的誦法：『我受持離殺生學處』如此乃後來所採用的傳誦方式〔語道〕。

到此如此乃是『這些由誰、何處、何時、為什麼而說？及那方式』。

2-2.Sādhāraṇavisesavavatthānam

Ettha ca ādito dve catutthapañcamāni upāsakānam
sāmaṇerānañca sādhāraṇāni niccasīlavasena.
Uposathasīlavasena pana upāsakānam sattamaṭṭhamāni cekam
aṅgam katvā sabbapacchimavajjāni sabbānipi sāmaṇerehi
sādhāraṇāni, pacchimāni pana sāmaṇerānameva visesabhūtanti
evam sādhāraṇavisesato vavatthānam kātabbam.

在這（十學處）當中，最初二（學處）和第四、第五（學處）是諸在家信徒〔優婆塞〕與諸沙彌所共同的常

戒。將第七和第八（學處）合為一支，並除去一切（學處之中）的最後（第十學處），為諸在家信徒的布薩戒，這一切（八學處）是與諸沙彌所**共同**的；而最後的（第十學處）只是屬於諸沙彌的，這是**不同**的情況。如此乃是從**共同〔共通〕與不同〔差別〕**的所應作的確定。

Purimāni cettha pañca ekanta-akusalacittasamuṭṭhānattā pāṇātipātādīnam pakativajjato veramaṇiyā, sesāni (**CS:pg.15**) paññattivajjatoti evam pakatiyā ca yam vajjam, vajjam paññattiyā ca yam, tam vavatthapetabbam.

這（十學處）中，由於殺生等一向由不善心所等起，所以最初五學處是**自性罪**；其餘的學處為**制罪**。如此乃是所應確定的**自性罪與制罪**。

2-3.Sādhāraṇavibhāvanā

Yasmā cettha “veramaṇisikkhāpadam samādiyām”ti etāni sabbasādhāraṇāni padāni, tasmā etesām padānaṁ byañjanato ca attatho ca ayam sādhāraṇavibhāvanā veditabbā--

當知由於這（十學處）中，『我受持離學處』乃是一切（學處）所共同的文句，因此（以下先）對這些**共通文句的辭和義**作解說：

Tattha **byañjanato** tāva veram maṇatīti veramaṇī, veram pajahati, vinodeti, byantīkaroti, anabhāvam gametīti attho. Viramati vā etāya karaṇabhūtāya veramhā puggaloti, **vi-kārassa ve-kāram** katvā veramaṇī. Teneva cettha “Veramaṇisikkhāpadam viramaṇisikkhāpadan”ti dvidhā sajjhāyam karonti.

從詞—「離」乃壓倒怨敵，是捨棄、除去、消滅怨敵使令不存在之義；或者〈就如〉有人藉由器具離怨敵。由於 (vi) 字誦成威 (ve) 字而成離。由此，這裡有：

『veramaṇī- sikkhāpadam（離學處和）viramaṇī- sikkhāpadam（離學處）』兩種誦法。

Sikkhitabbāti sikkhā, pajjate anenāti padam. Sikkhāya padam sikkhāpadam, sikkhāya adhigamūpāyoti attho. Atha vā mūlam nissayo patiṭṭhāti vuttanī hoti. Veramaṇī eva sikkhāpadam veramaṇisikkhāpadam, viramaṇisikkhāpadam vā dutiyena nayena.

應當學為「學」；由此路徑為「處」。學的處為「學處」，乃是到達學的方法之義。或者（處）乃就『以依止根本而住立』而說。只是離學處為「離學處」；或者以第二（種誦）法：viramaṇī- sikkhāpadam（離學處）。

Sammā ādiyāmi samādiyāmi, avītikkamanādhippāyena akhaṇḍakāritāya acchiddakāritāya asabalakāritāya ca ādiyāmīti vuttam hoti.

我完全地取為「我受持」。即是『為了不違犯的目的，我保持不破、無斑點』而說。

Attaho pana veramaṇīti kāmāvacarakusalacittasampayuttā virati, sā¹ (KhA.25.) pāṇātipātā viramantassa “yā tasmiṁ samaye pāṇātipātā ārati virati paṭivirati veramaṇī akiriyaṁ akaraṇam anajjhāpatti velā-anatikkamo setughāto”ti evamādinā (vibha.704) nayena vibhaṅge vuttā. Kāmañcesā veramaṇī nāma lokuttarāpi atthi, idha pana samādiyāmīti vuttattā samādānavasena pavattārahā, tasmā sā na hotīti kāmāvacarakusalacittasampayuttā viratīti vuttā.

從義上，（所謂）的『離』乃欲界善心相應的離。

【25】在《分別論》所說的：『在那離殺生之時，他遠離、離、回避殺生，無所作、不作為、不違犯，破（惡

¹ PTS yā

之）橋』如此等方式，此離之名不但有欲界的離，也有出世間的離。然而，由於這裡說的是：『我受持』，所以所採用的受持並不適合用於那（出世間的）。因此（上面）說：『欲界善心相應的離』。

Sikkhāti tisso sikkhā adhisīlasikkhā, adhicittasikkhā,
adhipaññāsikkhāti. Imasmim panatthe sampattaviratisīlam
lokikā vipassanā rūpārūpajhānāni ariyamaggo ca sikkhāti
adhippetā. Yathāha--

『學』為三學—增上戒學、增上心學，與增上慧學。然而，在此之義『（所謂的）學乃已達到離的戒，世間毘婆舍那，色、無色禪那，以及聖道』的目的。如說：

“Katame dhammā sikkhā? Yasmiṁ samaye
kāmāvacaram kusalam cittam uppannam hoti,
somanassasahagataṁ nāṇasampayuttam ...pe... tasmiṁ samaye
(CS:pg.16) phasso hoti ...pe... avikkhepo hoti, ime dhammā
sikkhā.

『什麼法是學？無論何時，當生起了欲界善心，喜俱智相應...略...在那時有觸...略...不散亂，這些法是學。

“Katame dhammā sikkhā? Yasmiṁ samaye
rūpūpapattiyaṁ maggam bhāveti vivicceva kāmehi vivicca
akusalehi dhammehi ...pe... pathamam jhānam ...pe...
pañcamam jhānam upasampajja viharati ...pe... avikkhepo hoti,
ime dhammā sikkhā.

什麼法是學？無論何時，當投生色（界），他修道而離諸欲、離諸不善法，...略...初禪...略...具足第五禪而住，...略...不散亂，這些法是學。什麼法是學？無論何時，當投生無色（界），...略...非想非非想處俱，...略...不散亂，這些法是學。什麼法是學？無論何時，當他修出世間禪而出離，...略...不散亂，這些法是學。』

“Katame dhammā sikkhā? Yasmim samaye arūpapattiya...pe... nevasaññānāsaññāyatanasahagatam...pe... avikkhepo hoti, ime dhammā sikkhā.

“Katame dhammā sikkhā? Yasmim samaye lokuttaram jhānam bhāveti niyyānikam...pe... avikkhepo hoti, ime dhammā sikkhā”ti (vibha.712-713).

Etāsu sikkhāsu yāya kāyaci sikkhāya padam adhigamūpāyo, atha vā mūlam nissayo patīthāti sikkhāpadam. Vuttañhetam-- “sīlam nissāya sīle patīthāya satta bojjhaṅge bhāvento bahulīkaronto”ti evamādi (sam.ni.5.182). Evameththa sādhāraṇānam padānam sādhāraṇā byañjanato atthato ca vibhāvanā kātabbā.

在這些學之中的某一種（學），達到學之處的方法，或者（該學的）根本、依止、住立為「學處」。對此而說：『由依止於戒、住立於戒而修習、一再地修習七覺支』如此等。

如此乃是對共同的文句，從共通文句的辭和義所應作的解說。

2-4.Purimapāñcasikkhāpadavanñanā

Idāni yaṁ vuttaṁ-- **“Atha pañcasu pubbesu,
visesatthappakāsato ...pe... viññātabbo vinicchayo”ti .**

現在，對所說的：『這時解說前五（學處）的差別義理，從殺生...略...當知離與果的抉擇。』【26】

(KhA.26.) tatthetam vuccati-- **pāñatipātoti** ettha tāva **pānoti** jīvitindriyappaṭibaddhā khandhasantati, tam vā upādāya paññatto satto. Tasmim pana pāne pāñasaññino tassa pāñassa jīvitindriyupacchedaka-upakkamasamuṭṭhāpikā kāyavacīdvārānam aññataradvārappavattā vadhakacetanā

pānātipāto.

這裡可以這麼說：『**殺生**（pānātipāta）』－當中的『生物〔息生（pāṇa）〕』是連結命根的蘊相續，或者執取那（蘊相續）所施設的有情。（殺生為）對那生物、存生物想，生起採取斷那（生物）命根（的行動），運用身、語門中的一門，以殺思〔心〕而殺生。

Adinnādānanti ettha adinnanti parapariggahitam, yattha paro yathākāmakāritam āpajjanto adanḍāraho anupavajjo ca hoti, tasmiṁ parapariggahite parapariggahitasaññino tadādāyaka-upakkamasamuṭṭhāpikā kāyavacīdvārānam
aññataradvārapappavattā eva theyyacetanā adinnādānam.

『**不與取**（adinnādāna）』－『不與』為他人所攝受〔擁有〕。當在他人隨所欲為的侵犯時，也是不適合處罰、無罪的。（不與取為）他人所攝受，他人所攝受想，生起採取盜取的行動，運用身、語門中的一門，以盜思〔心〕不與而取。

Abrahmacariyanti asetṭhacariyam,
dvayaṁdvayasamāpattimethunappaṭisevanā kāyadvārapappavattā
asaddhammappatisevanaṭṭhānavītikkamacetanā abrahmacariyam.

『**非梵行**（abrahmacariya）』－以從事非正法原因的違犯之思〔心〕，運用身門，從事兩人入罪的姪欲之非殊勝行。

(CS:pg.17) **Musāvādoti** ettha **musāti**
visamvādanapurekkhārassa atthabhañjanako vacīpayogo
kāyapayogo vā, visamvādanādhippāyena panassa
paravisamvādakakāyavacīpayogasamuṭṭhāpikā
kāyavacīdvārānameva aññataradvārapappavattā micchācetanā
musāvādo.

『**虛誑語**（musāvāda）』－當中的『虛誑』是由語或身的努力，致力於欺騙而破壞義者。（虛誑語為）以欺騙的目

的，生起由身、語的努力而欺騙他人，運用身、語門中的一門，以邪思〔心〕（說）虛誑語。

Surāmerayamajjapamādaṭṭhānantī ettha pana **surāti** pañca surā -- piṭṭhasurā, pūvasurā, odanasurā, kiññapakkhittā, sambhārasarānyuttā cāti.

『放逸原因的穀物酒、花果酒（和）酒精（surā meraya majja pamādaṭṭhāna）』一當中的『穀物酒（surā）』有五種穀物酒：澱粉酒、餅酒、米酒、加入酵母的酒，以及前四種混合的酒。

Merayampi pupphāsavo, phalāsavo, guļāsavo, madhvāsavo, sambhārasarānyutto cāti pañcavidham.

『花果酒（meraya）』有五種花果酒：花酒、果酒、糖酒、蜜酒，以及前四種混合的酒。

Majjanti tadubhayameva madaniyatṭhena majjam, yam vā panaññampi kiñci atthi madaniyam, yena pītena matto hoti pamatto, idam vuccati majjam.

『酒精（majja）』只是前兩種酒，以應醉之義為酒精。或者凡有其他任何會醉的，在喝了會狂、會放逸的，此稱為酒精。

Pamādaṭṭhānanti yāya cetanāya tam pivati ajjhoharati, sā cetanā madappamādahetuto pamādaṭṭhānanti vuccati, yato ajjhoharaṇādhippāyena kāyadvārappavattā surāmerayamajjānam ajjhoharaṇacetanā “surāmerayamajjapamādaṭṭhānan”ti (**KhA.27.**) veditabbā. Evam tāvettha pāṇātipātappabhusīhi viññātabbo vinicchayo.

『放逸原因』一凡是以思而喝、吞咽那酒，由那成為陶醉、放逸原因的思，稱為放逸原因。當知凡以吞咽的目的，運用身門，吞咽穀物酒、花果酒的思，為放逸原因的

穀物酒、【27】花果酒（和）酒精。

如此，到此乃是這（十學處）中，『從殺生開始（前五學處）所當知的抉擇。』

2-5.Ekatānānatādivinicchayam

Ekatānānatāditoti ettha āha-- Kim pana vajjhavadhakappayogacetanādīnam ekatāya pāṇātipātassa aññassa vā adinnādānādino ekattarām, nānatāya nānattarām hoti, udāhu noti.

『**從單一等**』－這裡（可能會有人問）說：那是指什麼？所謂殺生的單一性是被殺者、屠殺者、方法、思等的單一？或是其他的不與取等多元的種種性？或者並非如此？這由何而說呢？

Kasmā panetarām vuccati? Yadi tāva ekatāya ekattarām, atha yadā ekam vajjham bahū vadhekā vadhenti, eko vā vadako bahuke vajjhe vadheti, ekena vā sāhatthikādinā payogena bahū vajjhā vadhiyanti, ekā vā cetanā bahūnam vajjhānam jīvitindriyupacchedakapayogam samuṭṭhāpeti, tadā ekena pāṇātipātena bhavitabbam.

（答）：假如以單一為一性，當多個殺戮者殺一位被殺者；或一個殺戮者殺多位被殺者；或者以一種親手等方法殺多位被殺者；或以一思令生起斷多位被殺者命根的方法，則那時應只有一殺生罪。

Yadi pana nānatāya nānattarām. Atha yadā eko vadako ekassatthāya ekaṁ payogarām karonto bahū vajjhe vadheti, bahū vā vadhekā Devadattayaññadattasomadattādīnam bahūnamatthāya bahū payoge karontā ekameva devadattarām yaññadattarām somadattarām vā vadhenti, bahūhi vā sāhatthikādīhi payogehi eko vajjho vadhiyati. Bahū vā cetanā ekasseva

vajjhassa jīvitindriyupacchedakapayogam samutthāpenti, tadā bahūhi pāṇātipātehi bhavitabbam. Ubhayampi cetamayuttam. Atha neva etesarām vajjhādīnarām ekatāya ekattam, nānatāya nānattarām, aññatheva tu ekattarām nānattañca hoti, tam vattabbarām pāṇātipātassa, evam sesānampīti.

假如以眾多為種種性，當一個殺戮者為了殺一位被殺者，採取一種方法，殺了多位被殺者；或者多個殺戮者為了（殺）碟哇達塔〔提婆達多（Devadatta）〕、楊尼呀達塔（Yaññadatta）、叟嘛達塔（Somadatta）等多位，在採取多種方式時，只殺了碟哇達塔〔提婆達多〕、楊尼呀達塔或叟嘛達塔一位；或以親手等多種方法，殺了一位被殺者；或以多思令生起只採取一種方法來斷一位被殺者的命根，則那時應有多殺（罪）。所以這兩（種）都不適當。那些並不是由被殺者等以單一而成一性（或）以眾多而成多元性，只是依照其它方式而成單一和種種性。

Vuccate (CS:pg.18) tattha tāva pāṇātipātassa na
vajjhavadhakādīnarām paccekamekatāya ekatā, nānatāya nānatā,
kintu vajjhavadhakādīnaṁ yuganandhamēkatāya ekatā,
dvinnampi tu tesarām, tato aññatarassa vā nānatāya nānatā.
Tathā hi bahūsu vadakesu bahūhi sarakkhepādīhi ekena vā
opātakhaṇanādinā payogena bahū vajjhe vadentesupi bahū
pāṇātipātā honti. Ekasmim vadake ekena, bahūhi vā payogehi
tappayogasamuṭṭhāpikāya ca ekāya, bahūhi vā cetanāhi bahū
vajjhe vadentepi bahū pāṇātipātā honti, bahūsu ca vadakesu
yathāvuttpakkārehi bahūhi, ekena vā payogena ekaṁ vajjhām
vadentesupi bahū pāṇātipātā honti. Esa nayo
adinnādānādīsupīti. Evamettha ekatānānatāditopi viññātabbo
vinicchayo.

應說殺生（以及）其餘（的情況）。（可以這麼）說：在殺生以一（或）眾多對個別的被殺者、殺戮者等

(而成)一或眾多。是什麼呢？以被殺者與殺戮者等相結合而以單一成一（罪）；以二或那些其中之一而以眾多成多（罪）。同樣地，在多個殺戮者以多支箭、刀等或挖一陷坑的方法而殺了多位被殺者，則成多殺生（罪）。在一個殺戮者由一或多種方法，以一或多思生起那方法而殺了多位被殺者，也成了多殺生（罪）。在多個殺戮者，以如所說的方式，由一或多種方法而殺了一位被殺者，也成了多殺生（罪）。在不與取等也是以此方式。

當知如此乃是單一等的抉擇。【28】

(KhA.28.) Ārammaṇatoti pāṇātipāto cettha
jīvitindriyārammaṇo. Adinnādāna-
abrahmacariyasurāmerayamajjapamādaṭṭhānāni rūpadhammesu
rūpāyatanañdi-aññatarasañkhārārammaṇāni. Musāvādo yassa
musā bhaṇati, tamārabhitvā pavattanato sattārammaṇo.
Abrahmacariyampi sattārammaṇanti eke. Adinnādānañca yadā
satto haritabbo hoti, tadā sattārammaṇanti. Api cettha
sañkhāravaseneva sattārammaṇanti, na paññattivasesenāti.
Evamettha ārammaṇatopi viññātabbo vinicchayo.

「從所緣」：此中，殺生以命根為所緣；不與取、非梵行，（與）放逸原因的穀物酒、花果酒（和）酒精以諸色法的色處等其中之一行（sañkhāra）為所緣；在虛誑語，凡開始說那虛誑（語）以有情為所緣；在一（些情況），非梵行以有情為所緣；以及當盜取有情時，不與取以有情為所緣。而這裡的有情乃就行（sañkhāra）而說，而非施設。

當知如此乃是從所緣的抉擇。

Ādānatoti pāṇātipātāveramaṇisikkhāpadādīni cetāni sāmanerena
bhikkhusantike samādinnāneva samādinnāni honti, upāsakena
pana attanā samādiyantenāpi samādinnāni honti, parassa santike
samādiyantenāpi. Ekajjhām samādinnānipi samādinnāni honti,

paccekaṁ samādinnānipi. Kintu nānam ekajjhāṁ samādiyato ekāyeva virati, ekāva cetanā hoti, kiccavasena panetāsam pañcavidhattarī viññāyati. Paccekaṁ samādiyato pana pañceva viratiyo, pañca ca cetanā hontīti veditabbā. Evamettha ādānatopi viññātabbo vinicchayo.

「**從受持**」：沙彌只有在比丘前受取這離殺生學處等才成受持；而在家居士〔烏帕薩迦〕即使自己受取也成受持，在他人前受取也成受持；（五學處）一起受取也成受持，（五學處）各別受取（也成受持）。然而是〔為〕什麼呢？當知一起受取由一思而成一離，以作用而施設那些所制定的（學處）；而各別受取由五思而成五離。

當知如此乃是從受持的抉擇。

Bhedatoti sāmaṇerānācettha ekasmim bhinne sabbānipi bhinnāni honti. Pārajikaṭṭhāni hi tāni tesam, yam tam vītikkantam hoti, teneva kammabaddho. Gahaṭṭhānam pana ekasmim bhinne ekameva bhinnam hoti, yato (**CS:pg.19**) tesam tarīsamādāneneva puna pañcaṅgikattam sīlassa sampajjati. Apare panāhu-- “visurū visurū samādinnesu ekasmim bhinne ekameva bhinnam hoti, ‘pañcaṅgasamannāgataṁ sīlam samādiyāmī’ti evam pana ekato samādinnesu ekasmim bhinne sesānipi sabbāni bhinnāni honti. Kasmā? Samādinnassa abhinnattā, yam tam vītikkantam, teneva kammabaddho”ti. Evamettha bhedatopi viññātabbo vinicchayo.

「**從破**」：這裡諸沙彌在（這五學處中）破了一（學處），則一切（學處）皆破，他們當處於他勝（的狀態），而只有違犯的（學處）才成為業所繫；在家者在破了一（學處），只破了一（學處）。只要再受那（條已破的學處），他就（再度）具足五支戒。

另外，在說：『各別各別地受持者，在破了一（學處），只有一（學處）破了。』假如以：『我受持具足五支的戒』，如此地一起受持了，在破了一（學處），則其

餘的一切學處都破了。為什麼？以未分開而受持（的緣故），但只有違犯的（學處）才成為業所繫。

Mahāsāvajjatoti guṇavirahitesu tiracchānagatādīsu pāñesu khuddake pāñe pāñatipāto appasāvajjo, mahāsarīre mahāsāvajjo. Kasmā? Payogamahantatāya. Payogasamattepi vatthumahantatāya. Guṇavantesu pana manussādīsu appaguṇe pāñatipāto appasāvajjo, mahāguṇe (**KhA.29.**) mahāsāvajjo Sarīraguṇānantu samabhāve sati kilesānam upakkamānañca mudutāya appasāvajjatā, tibbatāya mahāsāvajjatā ca veditabbā. Esa nayo sesesupi. Api cettha surāmerayamajjapamādaṭṭhānameva mahāsāvajjam, na tathā pāñatipātādayo. Kasmā? Manussabhūtassāpi ummattakabhāvasaṁvattanena ariyadhammantarāyakaraṇatoti. Evamettha mahāsāvajjatopi viññātabbo vinicchayo.

「**從大罪**」：殺害無德的畜生趣等小生物為小罪；（殺）大軀體者為大罪。為什麼？由於加行〔努力〕大的緣故；即使加行相等，也由於對象大（而得大罪）。殺害有德的人類等，對微德者為小罪；對有大德者【29】則為大罪。在其餘（的學處，）也是以同樣的方式。然而在這些當中，只有放逸原因的穀物酒、花果酒（和）酒精為大罪，並不像殺生等。為什麼？（因為那）導致瘋狂的狀態，對聖法作障礙。

如此乃從大罪對所應知的抉擇。

Payogatoti ettha ca pāñatipātassa sāhatthiko, āṇattiko, nissaggiyo, thāvaro, vijjāmaya, iddhimayoti chappayogā. Tattha kāyena vā kāyappaṭibaddhena vā paharaṇam sāhatthiko payogo, so uddissānuddissabhedato duvidho hoti. Tattha uddissake yam uddissa paharati, tasseva maraṇena kammunā bajjhati. “Yo koci maratū”ti evam anuddissake pahārapaccayā yassa kassaci maraṇena. Ubhayathāpi ca paharitamatte vā

maratu, pacchā vā teneva rogena, paharitakkhaṇe eva kammunā bajjhati. Maraṇādhippāyena ca pahāram datvā tena amatassa puna aññena cittena pahāre dinne pacchāpi yadi paṭhamapahāreneva marati, tadā eva kammunā baddho hoti. Atha dutiyapahārena, natthi pāṇātipāto. Ubhayehi matepi paṭhamapahāreneva kammunā baddho, ubhayehipi amate nevatthi pāṇātipāto. Esa nayo bahukehipi (CS:pg.20) ekassa pahāre dinne. Tatrāpi hi yassa pahārena marati, tasseva kammabaddho hoti.

「從方法」：這裡，殺生有：『親手、命令、投擲、設陷阱〔不動的〕、明所成（與）神變所成』六種方法。

在這當中，以身或身所繫物而攻擊為親手的方法。這（親手的方法）從指定（和）未指定的分成兩種。

在這當中，指定的即攻擊所指定者，只有當那（被指定的眾生因此）而死，才成為業所繫。而未指定的是：

『願有（眾生）死！』如此以攻擊之緣凡有（眾生）死，即成為業所繫。並且這兩種方式導致（眾生）死，無論只由當時的攻擊，或由那（攻擊）後來生病（所致），只有攻擊的剎那為業所繫。以及為了令死的目的而攻擊之，在那（攻擊）之時並未死，（後來）再以其它心攻擊之，假如後來（被攻擊者）因最初的攻擊而死，只有那（第一次攻擊）才成為業所縛。而在第二次的攻擊並沒有殺生。即使由兩次致死，也只有第一次的攻擊成為業所縛；（若）兩次（攻擊）並沒有死，則並沒有殺生（罪）。以多個攻擊一位，也只是以此方式，凡由攻擊而死，那即成為業所縛。

Adhiṭṭhahitvā pana āṇāpanam āṇattiko payogo. Tatthapi sāhatthike payoge vuttanayeneva kammabaddho anussaritabbo. Chabbidho cettha niyamo veditabbo--

在決定了之後命令為命令的方式。應記得這裡的業所

縛，只在親手的方法所說之方式。而且當知這裡有六種決定：

“Vatthu kālo ca okāso, āvudham iriyāpatho;
Kiriyāvisesoti ime, cha āñattiniyāmakā”ti.
(pāci.atṭha.2.174).

『對象、時、場所、武器、威儀，
所做的差別』這六種命令的決定。【30】

(KhA.30.) Tattha **vatthūti** māretabbo pāṇo. **Kāloti** pubbanhasāyanhādikālo ca, yobbanathāvariyādikālo ca. **Okāsoti** gāmo vā nigamo vā vanam vā racchā vā siṅghātakam vāti evamādi. **Āvudhanti** asi vā usu vā satti vāti evamādi. **Iriyāpathotī** māretabbassa mārakassa ca ṭhānam vā nisajjā vāti evamādi.

在這些當中，「對象」為被殺的生物。

「時」為上午、下午等時，以及處在年輕等時。

「場所」為『村莊、城、叢林、阿蘭若或十字路口』
如此等。

「武器」為『劍、箭或矛』如此等。

「威儀」乃『被殺者和殺戮者站立或坐著』如此等。

Kiriyāvisesoti vijjhanam vā chedanam vā bhedanam vā sañkhamuṇḍikam vāti evamādi. Yadi hi vatthum visamvādetvā “yam mārehī”ti āñatto, tato aññam māreti, āñāpakassa natthi kammabaddho. Atha vatthum avisamvādetvā māreti, āñāpakassa āñattikkhaṇe āñattassa māraṇakkhaṇeti ubhayesampi kammabaddho. Esa nayo kālādīsupi.

「所做的差別」為『貫穿、切斷、分裂或刮貝禿刑』如
此等。

假如命令：『你殺（那眾生）』，（被命令者）違約
(所命令的) 對象而殺了其他（眾生），則命令者沒有受

業所縛。當（被命令者）未違約而殺了那對象，命令者在命令的剎那，和被命令者在（被殺者）死的剎那，兩者都受業所縛。

時等也是以此方式。

Māraṇatthantu kāyena vā kāyappaṭibaddhena vā
paharananissajjanam nissaggiyo payogo. Sopi
uddissānuddissabhedato duvidho eva, kammabaddho cettha
pubbe vuttanayeneva veditabbo.

「投擲的方法」乃為了殺的目的以身或身所繫物攻擊（被害者）。這也有從指定（和）未指定的兩種區分。當知在此的業所縛只和先前所說的方式相同。

Māraṇatthameva opātakhaṇanam, apassena-upanikkhipanam,
bhesajjavisayantādippayojanam vā thāvaro payogo. Sopi
uddissānuddissabhedato duvidho, yato tatthapi pubbe
vuttanayeneva kammabaddho veditabbo. Ayantu viseso—

「設陷阱〔不動的〕」乃為了殺戮的目的而挖陷坑、（放毒刺等在）凭靠處、（在其）近處安殺具，或提供藥、毒、機關等。這也有從指定（和）未指定的兩種區分。當知在此的業所縛只和先前所說的方式相同。然而，這是差別：

mūlatṭhena opātādīsu paresam mūlena vā mudhā vā dinnesupi
yadi tappaccayā koci marati, mūlatṭhasseva kammabaddho.
Yadipi ca tena aññena vā tattha opāte vināsetvā bhūmisame
katepi paṁsudhovakā vā paṁsum gāṇhantā, mūlakhaṇakā vā
mūlāni khaṇtantā āvāṭam karonti (**CS:pg.21**) deve vā vassante
kaddamo jāyatī, tattha ca koci otaritvā vā laggitvā vā marati,
mūlatṭhasseva kammabaddho.

當陷坑是向他人租來或免費給與的，假如（受害者）由該因緣而死，只有地主受業所縛。而且如果他或其他人將

那裡（回填）使消失作成平地，或洗塵土者取走土塵，或掘根者掘了根而成為坑，或者由於天下雨而生成泥澤，有某（眾生）在那裡陷入或因陷在泥澤而死，只有地主受業所縛。

Yadi pana yena laddham, so añño vā tam vitthaṭataram gambhīrataram vā karoti, tappaccayāva koci marati, ubhayesampi kammabaddho. Yathā tu mūlāni mūlehi samsandanti, tathā tatra thale kate muccati. Evam apassenādīsupi yāva tesam pavatti, tāva yathāsambhavam kammabaddho veditabbo.

假如由（那而獲得）所得，或者他人將（陷坑）挖得更寬廣或更深，由那因緣有某（眾生）死了，則雙方都受業所縛；但若將根與根相連結，（或）在那裡作成陸地，則他可脫（罪）。

Māraṇattham pana vijjāparijappanam vijjāmaya payogo. Dāṭhāvudhādīnam dāṭhākoṭanādimiva māraṇattham kammavipākajiddhivikārakaraṇam iddhimaya payogoti. Adinnādānassa tu theyyapasayhapaṭicchannaparikappakusāvahāravasappavattā (KhA.31.) sāhatthikāṇṭtikādayo payogā, tesampi vuttānusāreneva pabhedo veditabbo. Abrahmacariyādīnam tiṇampi sāhatthiko eva payogo labbhatīti. Evamettha payogatopi viññātabbo vinicchayo.

如此在（安置）凭靠物等，只要那些還運作，則受業所縛。

「明所成（vijjāmaya）的方法」是為了殺而誦明咒。

「神變所成（iddhimaya）的方法」是為了殺而運用業報所生的神變，如持、敲打武器等。

「不與取」是以親手、命令等方法運用偷盜、強迫、隱藏、【31】遍計、籌（kusa）取，當知只是依照如前所說

的那些區分。

非梵行等三（學處）只有親自的方法。

如此乃從方法對所應知的抉擇。

Aṅgatoti ettha ca pāṇatipātassa pañca aṅgāni bhavanti -- pāṇo ca hoti, pāṇasaññī ca, vadhekacittañca paccupaṭṭhitaram hoti, vāyamati, tena ca maratīti. Adinnādānassāpi pañceva-- parapariggahitañca hoti, parapariggahitasaññī ca, theyyacittañca paccupaṭṭhitaram hoti, vāyamati, tena ca ādātabbam ādānam gacchatīti. Abrahmacariyassa pana cattāri aṅgāni bhavanti-- ajjhācariyavatthu ca hoti, tattha ca sevanacittam paccupaṭṭhitam hoti, sevanapaccayā payogañca samāpajjati, sādiyati cāti, tathā paresam dvinnampi. Tattha musāvādassa tāva musā ca hoti tam vatthu, visamvādanacittañca paccupaṭṭhitaram hoti, tajjo ca vāyāmo, paravisamvādanañca viññāpayamānā viññatti pavattatīti cattāri aṅgāni veditabbāni. Surāmerayamajjapamādaṭṭhānassa pana surādīnañca aññataram hoti madanīyapātukamyatācittañca paccupaṭṭhitaram hoti, tajjañca vāyāmam āpajjati, pīte ca pavisatīti imāni cattāri aṅgānīti. Evamettha aṅgatopi viññātabbo vinicchayo.

「**從構成要素**」：在這些當中，『殺生』有五種構成要素：是生物，生物想，現起殺心，努力，以及由那而死。

『不與取』也有五（種構成要素）：是他（人）所有物，他（人）所有物想，現起盜心，努力，以及由那（努力）而取可取之物。

『非梵行』有四種構成要素：是侵犯〔可行婬〕的對象，現起從事（婬欲）的心，達到從事（性交）之緣的方式，以及受樂。

後面兩（學處）同樣地（有四種構成要素）。

這裡，當知「虛誑語」有四種構成要素：是虛誑，對那對象現起欺騙的心，適當的努力，以及轉起欺騙他

(人)所知的表〔表示〕。

「放逸原因的穀物酒、花果酒（和）酒精」有這四（種構成有素）：穀物酒等其中之一，現起想要喝酒的心，從事適當的努力，以及已喝入（咽喉）。

如此乃從構成有素對所應知的抉擇。

Samuṭṭhānatoti pāṇātipāta-adinnādānamusāvādā cettha
kāyacittato, vācācittato, kāyavācācittato cāti tisamuṭṭhānā honti.
Abrahmacariyam kāyacittavasena ekasamuṭṭhānameva.
Surāmerayamajjapamādaṭṭhānam kāyato ca, kāyacittato cāti
dvisamuṭṭhānanti. Evamettha samuṭṭhānatopi viññātabbo
vinicchayo.

「**從等起**」：在這當中，殺生、不與取和虛誑語從身、心，從語、心，和從身、語、心三等起。

非梵行只有從身、心一等起。

放逸原因的穀物酒、花果酒（和）酒精從身和從身、心二等起。

如此乃從等起對所應知的抉擇。

Vedanātoti (CS:pg.22) ettha ca pāṇātipāto
dukkhavedanāsampayuttova. Adinnādānam tīsu vedanāsu
aññataravedanāsampayuttaṁ, tathā musāvādo. Itarāni dve
sukhāya vā adukkhamasukhāya vā vedanāya sampayuttānīti.
Evamettha vedanātopi viññātabbo vinicchayo.

「**從受**」：在這當中，「殺生」只有與苦受相應。

「不與取」與三受其中之一受相應。

「虛誑語」同樣地（也是與三受其中之一受相應）。

其他二（學處）為與樂或不苦不樂受相應。

如此乃從受對所應知的抉擇。

Mūlatoti pāṇātipāto cettha dosamohamūlo.

Adinnādānamusāvādā lobhamohamūlā vā (KhA.32.)

dosamohamūlā vā. Itarāni dve lobhamohamūlānīti.
Evamettha mūlatopi viññātabbo vinicchayo.

「**從根**」：在這當中，殺生為瞋、癡根；不與【32】取（和）虛誑語為貪、癡根或瞋、癡根；其它二（學處）為貪、癡根。

如此乃從根對所應知的抉擇。

Kammatoti pāṇātipāta-adinnādāna-abrahmacariyāni cettha kāyakammameva kammapathappattāneva ca, musāvādo vacīkammameva. Yo pana atthabhañjako, so kammapathappatto. Itaro kammameva. Surāmerayamajjapamādaṭṭhānam kāyakammamevāti. Evamettha kammatopi viññātabbo vinicchayo.

「**從業**」：在這當中，殺生、不與取和非梵行為身業，以及（只有那身業）達到業道。

虛誑語為語業；但若隱藏（某）義，只有那（業）達到業道，而其它的只是業。

放逸原因的穀物酒、花果酒（和）酒精為身業。

如此乃從業對所應知的抉擇。

Viramatoti ettha āha “pāṇātipātādīhi viramanto kuto viramatī”ti? Vuccate-- samādānavasena tāva viramanto attano vā paresam vā pāṇātipātādi-akusalato viramati. Kimārabhitvā? Yato viramati, tadeva. Sampattavasenāpi viramanto vutappakārakusalatova. Kimārabhitvā? Pāṇātipātādīnam vuttārammaṇāneva. Keci pana bhaṇanti “surāmerayamajjasaṅkhāte saṅkhāre ārabhitvā surāmerayamajjapamādaṭṭhānā viramati, sattasaṅkhāresu yaṁ pana avaharitabbam bhañjitabbañca, tam ārabhitvā adinnādānā musāvādā ca, satteyevārabhitvā pāṇātipātā abrahmacariyā cā”ti. Tadaññe “evam sante ‘aññām cintento aññām kareyya, yañca pajahati, tam na jāneyyā”ti evamdiṭṭhikā hutvā anicchamānā

yadeva pajahati, tam attano pāṇatipātādi-akusalamevārabhitvā viramatī”ti vadanti. Tadayuttam. Kasmā? Tassa paccuppannābhāvato bahiddhābhāvato ca. Sikkhāpadānañhi vibhaṅgapāṭhe “pañcannam sikkhāpadānam kati kusalā ...pe... kati arañā”ti pucchitvā “kusalāyeva, siyā sukhāya vedanāya sampayuttā”ti (vibha.716) evam pavattamāne vissajjane “paccuppannārammañā”ti ca “bahiddhārammañā”ti ca evam paccuppannabahiddhārammañattam vuttam, tam attano pāṇatipātādi-akusalañ ārabhitvā viramantassa na yujjati. Yam pana vuttam-- “aññam (**CS:pg.23**) cintento aññam kareyya, yañca pajahati, tam na jāneyyā”ti. Tattha vuccate-- na kiccasādhanavasena pavattento aññam cintento (**KhA.33.**) aññam karotīti vā, yañca pajahati, tam na jānatīti vā vuccati.

「從離」：這裡，（可能會有人問）說：在離殺生時，是從哪裡離呢？

(可以這麼)說：只要還由受持而離時，他就使自己或他(人)離殺生等不善。

(問)：發勤了之後有什麼？

(答)：只是從他所離的；而且當他到了離時，(他就離先前) 所說種類的不善。

(問)：發勤了之後有什麼？

(答)：只是殺生等所說的所緣。

有些人說：在發勤〔確定〕了穀物酒、花果酒(和)酒精之後，他離放逸原因的穀物酒、花果酒(和)酒精。在發勤了可以偷取和欺騙的有情諸行後，(他離)不與取和虛誑語。在發勤了有情之後，(他離)殺生和非梵行。

對此，有其他人(持如此的見解)：『假如如此的話，當在思念一事時，他可能做餘事；以及他不知道他所捨棄(的事)。』

不喜歡(那主張的人)他們說：『他只捨棄在發勤之後離自己的不善。』

(答)：那是不適當的。為什麼？因為那並沒有現在和外在。在《分別論》的學處誦（說）：『五學處有多少善？…略…有多少無諍？』在問了之後（說）：『只有善，有（可能）與樂受相應。』如此轉起時回答：『現在所緣』和『外在所緣』。由此而說現在（和）外在的所緣性。因此那『在發勤之後離自己的殺生等不善』是不適當的。

而（那反對者）所說的：『當在思念一事時，他可能做餘事，以及他不知道他所捨棄（的事）』，（對此，我們可以）說：『由於運行時作用尚未完成，所以說：『當在思念一事【33】時，他可能做餘事，以及他不知道他所捨棄（的事）。』

“Ārabhitvāna amatam, jahanto sabbapāpake;
Nidassanañcettha bhave, maggañthoriyapuggalo”ti.
Evamettha viramatopi viññātabbo vinicchayo.

『發勤後不死，捨斷一切惡，
住立道聖人，於此顯示有。』
如此乃從離對所應知的抉擇。

Phalatoti sabbe eva cete pāññātipātādayo duggatiphalanibbattakā honti, sugatiyañca aniññākantāmanāpavipākanibbattakā honti, samparāye diññhadhamme eva ca avesārajjādiphalanibbattakā. Apica “Yo sabbalahuso pāññātipātassa vipāko manussabhūtassa appāyukasamvattaniko hotī”ti (a.ni.8.40) evamādinā nayenettha phalatopi viññātabbo vinicchayo.

「**從果**」：這殺生等一此（學處）在次生當投生惡趣之果，以及善趣的不可喜、不可愛、不可意之果報；在現世則生起怖畏等果。而且殺生者當輕快地導致在人類短壽的一切果報。』以如此等方式。

如此乃從果對所應知的抉擇。

Api cettha pāññātipātādiveramañīnampi
samuṭṭhānavedanāmūlakkammaphalato viññātabbo vinicchayo.
Tatthāyam viññāpanā-- sabbā eva cetā veramañīyo catūhi
samuṭṭhahanti kāyato, kāyacittato, vācācittato, kāyavācācittato
cāti. Sabbā eva ca sukhavedanāsampayuttā vā, alobhādosamūlā vā
adukkhamasukhavedanāsampayuttā vā, alobhādosāmohamūlā vā. Catassopi cettha kāyakammam,
musāvādāveramañī vacīkammañī, maggakkhañē ca cittatova
samuṭṭhahanti, sabbāpi manokammañī.

然而，這裡的離殺生等也有從等起、受、根、業、果對所應知的抉擇。

此是這裡的闡述：「（**等起**）」：這一切（學處）的離有四種等起：從身，從身、心，從語、心，（和）從身、語、心（等起）。

「（**從受**）」：一切（學處的離）與樂受相應，或與不苦不樂受相應。

「（**從根**）」：（一切學處的離）為無貪、無瞋根，或無貪、無瞋、無癡根。

「（**從業**）」：在這當中四（學處的離）為身業；離虛誑語為語業；而在道的剎那和心等起一切都是意業。

Pāññātipātā veramañīyā cettha aṅgapaccāṅgasampannatā
ārohapariṇāhasampattitā javasampattitā suppatiṭṭhitapādatā
cārutā mudutā sucitā sūratā mahabbalatā vissatthavacanatā
lokapiyatā nelatā abhejjaparisatā acchambhitā duppadharīnsitā
parūpakkamena amaraṇatā anantaparivāratā surūpatā
susañṭhānatā appābādhatā asokitā piyehi manāpehi saddhiñ
avippayogatā dīghāyukatāti evamādīni phalāni.

「（**從果**）」：在這當中，**離殺生**有：肢體具足，（身）高、寬廣〔周圍〕具足，速度成就，足善安立，優美、柔軟、明淨、勇敢、大力，語明瞭，受世間喜愛，其

眾不破，無畏懼，不被迫害，被他攻擊不死，眷屬〔隨從〕無量，善姿容，善外形，少病、無憂，與所喜愛、可意的相處而不別離，長壽，如此等。

Adinnādānā veramaṇiyā mahaddhanatā pahūtadhanadhaññatā anantabhogatā anuppannabhoguppattitā uppannabhogathāvaratā icchitānam bhogānam khippappaṭilābhītā rājacorudakaggi-appiyadāyādehi (KhA.34.) asādhāraṇabhogatā (CS:pg.24) asādhāraṇadhanappaṭilābhītā lokuttamatā natthikabhāvassa ajānanatā sukhavihāritāti evamādīni.

離不與取有：大財富，財、穀豐富，無量財產，生出未起的財產，已生起的財產堅固，所欲之財迅速獲得，財產不與王、賊、水、火、不喜的繼承者【34】所共，得不共財，世間最上〔首領〕，無所不知，樂住，如此等（果）。

Abrahmacariyā veramaṇiyā vigatapaccatthikatā sabbajanapiyatā annapānavatthasayanādīnam lābhītā sukhasyanatā sukhappaṭibujjhānatā apāyabhayavinimuttaṭatā itthibhāvappaṭilābhassa vā napurīnsakabhāvappaṭilābhassa vā abhabbatāakkodhanatā paccakkhakāritā apatitakkhandhatā anadhomukhatā itthipurisānam aññamaññapiyatā paripuṇṇindriyatā paripuṇṇalakkhaṇatā nirāsaṅkatā appossukkata sukhavihāritā akutobhayatā piyavippayogābhāvatāti evamādīni.

離非梵行有：沒有仇敵，一切人所喜愛，獲得食物、飲料、衣服、住處，躺臥快樂，醒覺快樂，解脫苦界的怖畏，不會生為女性或不能男，不忿怒、不掩飾、不驚慌、不下向（使丟臉），女人男子互相喜愛，諸根圓滿，特相圓滿，無疑惑、無為、樂住，無怖畏處，無離別喜愛，如此等（果）。

Musāvādā veramaniyā vippasannindriyatā
vissaṭṭhamadhurabhāṇitā samasitasuddhadantatā nātithūlatā
nātikisatā nātirassatā nātidīghatā sukhasamphassatā
uppalagandhamukhatā sussūsakaparijanatā ādeyyavacanatā
kamaluppalasadisamudulohitatanujivhatā anuddhatatā
acapalatāti evamādīni.

離虛诳語有：諸根明淨，語詞清晰、甜美，牙齒平置純（白），（齒）不太粗、不太細〔瘦〕、不太短、不太長、樂觸，口有青蓮花香，隨從恭敬聽聞，言語受歡迎，舌如蓮花、青蓮花辨一般柔軟、紅薄，不掉舉、不輕躁，如此等（果）。

Surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaniyā
atītānāgatapaccuppannesu sabbakiccakaraṇīyesu khippam
paṭijānanatā sadā upaṭṭhitasatitā anummattakatā nāṇavantatā
analasatā ajalatā anelamūgaṭā amattatā appamattatā asammohatā
acchambhitā asārambhitā anussaṅkitā saccavāditā
apisuṇāpharusāsamphapalāpavāditā rattindivamatanditatā
kataññutā kataveditā amaccharitā cāgavantatā sīlavantatā ujutā
akkodhanatā hirimanaṭā ottappitā ujudīṭhikatā mahāpaññatā
medhāvitā pañḍitatā atthānatthakusalatāti evamādīni phalāni.
Evameththa pāṇātipāṭādi veramaniñānam
samuṭṭhānavedanāmūlakammaphalatopi viññātabbo vinicchayo.

離放逸原因的穀物酒、花果酒（和）酒精有：速知過去、未來、現在所應做的事，常現起（正）念，不瘋狂、具有智、不懶惰、不愚鈍、不羊啞、不迷醉、不放逸、不愚癡、無怖畏、無激憤、無嫉妒、語諦實，無離間、粗惡語、雜穢語，日夜無懶惰，知恩、感恩、不慳惜、具施捨、持戒、正直、不忿怒、有慚意、有愧、見正直、大慧、具慧、智賢，善巧利害〔有利與不利〕，如此等果。

如此乃是殺生等從等起、受、根、業、果對所應知的抉擇。

2-6.Pacchimapañcasikkhāpadavaññanā

Idāni yaṁ vuttaṁ--

“Yojetabbam̄ tato yuttaṁ, pacchimesvapi pañcasu;
Āvenikañca vattabbaṁ, ñeyyā hīnāditāpi cā”ti.

現在對所說的：『 從此應當結合後五（學處）的結合，所應說不共的以及所應知的低劣等』，

Tassāyaṁ (CS:pg.25) atthavaññanā-- etissā
purimapañcasikkhāpadavaññanāya (KhA.35.) yaṁ yujjati, taṁ
tato gahetvā pacchimesvapi pañcasu sikkhāpadesu yojetabbam̄.
Tatthāyam̄ yojanā--

這是對該義的解說：對（之前）所結合的前五學處【35】之解釋，當取那（方式）來結合後五學處。此是這裡的結合：

yatheva hi purimasikkhāpadesu **ārammaṇato** ca
surāmerayamajapamādaṭṭhānam̄ rūpāyatanañdi-
aññatarasañkhārārammaṇam̄, tathā idha vikālabhojanam̄.
Etena nayena sabbesam̄ **ārammaṇabhedo** veditabbo.

「**從所緣**」：就如前（五）學處的所緣，放逸原因的穀物酒、花果酒（和）酒精以色處等其中之一行為所緣；這裡的非時食（vikālabhojana）也是同樣的（以色處等其中之一行為所緣）。當知一切（學處）的所緣區分也是以此方式。

Ādānato ca yathā purimāni sāmañerena vā upāsakena vā
samādiyantena samādinnāni honti, tathā etānipi.

以及**「從受持」**：就如前（五學處）沙彌或在家居士〔烏帕薩咖〕由（誰為）受而成受持，這（後五學處）也是同樣的。

Aṅgatōpi yathā tattha pāṇātipātādīnam aṅgabhedo vutto, evamidhāpi vikālabhojanassa cattāri aṅgāni-- vikālo, yāvakālikam, ajjhoharānam, anummattakatāti. Etenānusārena sesānampi aṅgavibhāgo veditabbo.

「**從構成要素**」：就如在殺生等所說的構成要素之區分；如此這裡的非時食有四種構成要素：非時，時藥〔一般食物〕，吞嚥，未瘋狂。

當知其餘（學處）的構成要素之區分也是依照此（方式）。

Yathā ca tattha **samuṭṭhānato** surāmerayamajjapamādaṭṭhānam kāyato ca kāyacittato cāti dvisamuṭṭhānam, evamidha vikālabhojanam. Etena nayena sabbesam samuṭṭhānam veditabbaam.

「**從等起**」：就如在放逸原因的穀物酒、花果酒（和）酒精那裡的等起；這裡的非時食（也有從身和從身、心二等起）。當知一切（學處）的等起也是以此方式。

Yathā ca tattha **vedanāto** adinnādānam tīsu vedanāsu aññataravedanāsampayuttam, tathā idha vikālabhojanam. Etena nayena sabbesam vedanāsampayogo veditabbo.

「**（從受）**」：就如在不與取那裡的受與三受其中之一受相應；這裡的非時食也是如此（與三受其中之一受相應）。當知一切（學處）的受相應也是以此方式。

Yathā ca tattha abrahmacariyam lobhamohamūlam, evamidha vikālabhojanam. Aparāni ca dve etena nayena sabbesam mūlabhedo veditabbo.

「**（從根）**」：就如在非梵行那裡為貪、癡根；這裡的非時食和次二（學處）也是如此（為貪、癡根）。當知

一切（學處）根的區分也是以此方式。

Yathā ca tattha pāṇatipātādayo kāyakammam, evamidhāpi vikālabhojanādīni. Jātarūparajatappatigahaṇam pana kāyakammaṁ vā siyā vacīkammaṁ vā kāyadvārādīhi pavattisabbhāvapariyāyena, na kammapathavasena.

「（從業）」：就如在殺生等那裡為身業；這裡的非時食等也是如此（為身業）；而接受金銀有身業、語業或意業，而在身門等所轉起者只是存在的方式，則沒有業道。

Viramatoti yathā ca tattha viramanto attano vā paresam vā pāṇatipātādi-akusalato viramati, evamidhāpi vikālabhojanādi-akusalato, kusalatopi vā ekato.

「（從離）」：就如那裡的離為離自己或他（人）的殺生等不善；而此處（的離為離）非時食等不善或善。

Yathā ca purimā pañca veramaṇiyo catusamuṭṭhānā kāyato, kāyacittato, vācācittato, kāyavācācittato cāti, sabbā sukhavedanāsampayuttā vā adukkhamasukhavedanāsampayuttā vā, alobhādosamūlā vā alobhādosāmohamūlā vā, sabbā ca nānappakāra-iṭṭhaphalanibbattakā, tathā idhāpīti.

“Yojetabbam tato yuttaṁ, pacchimesvapi pañcasu; Āvenikañca vattabbam, ñeyyā hīnāditāpi cā”ti. --

「（從等起）」：就如前五離有四等起：從身，從身、心，從語、心，從身、語、心（三等起）；「（從受）」：一切與樂受相應或與不苦不樂受相應；「（從根）」：無貪、無瞋根或無貪、無瞋、無癡根；「（從果）」：以及一切（離）產生各種可意的果（報）；這裡（後五離）也是同樣的（方式）。（到此為）：『從此應當結合後五（學處）的結合』。

Ettha (KhA.36.) pana **vikālabhojananti** majjhānhikavītikkame bhojanam. Etañhi anuññātakāle vītikkante bhojanam, tasmā “**vikālabhojanan**”ti vuccati (CS:pg.26) tato vikālabhojanā.

對這裡的：『所應說不共的以及所應知的低劣等』為：

【36】「非時食（**vikālabhojana**）」乃超過正午而食；超過這所允許的時而食，因此稱為非時食。從那非時而食。

Naccagītavāditavisūkadassananti ettha **naccam** nāma yamkiñci naccam, **gītanti** yamkiñci gītam, **vāditanti** yamkiñci vāditam. **Visūkadassananti** kilesuppattipaccayato kusalapakkhabhindanena visūkānam dassanam, visūkabhūtam vā dassanam visūkadassanam. Naccā ca gītā ca vāditā ca visūkadassanā ca naccagītavāditavisūkadassanā.

「觀（聽）跳舞、歌唱、音樂、表演

(naccagītavāditavisūkadassana)」：在這當中「跳舞 (nacca)」名為凡某種舞蹈。

「歌唱 (gīta)」：為凡某種歌謠。

「音樂 (vādita)」：為凡某種音樂。

「觀看表演 (visūkadassana)」：乃生起煩惱之緣，破壞善（法一）邊的觀看表演；觀看表演的形況為觀看表演。

觀（聽）跳舞、歌唱、音樂和表演為觀（聽）跳舞、歌唱、音樂、表演。

Visūkadassanañcettha Brahmajāle vuttanayeneva gahetabbam.
Vuttañhi tattha—

當中的觀（聽）表演當取在《梵網經》所說的方式，

“Yathā vā paneke bhonto samanabrahmañā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpañā visūkadassanamanuyuttā viharanti, seyyathidam, naccam gītam vāditam pekkham akkhānam pāñissaram vetālam kumbhathūṇam sobhanakam

candālam vaṁsaṁ dhovanaṁ hathiyuddhaṁ assayuddhaṁ
mahimsayuddhaṁ usabhayuddhaṁ ajayuddhaṁ menjayuddhaṁ
kukkuṭayuddhaṁ vatṭakayuddhaṁ daṇḍayuddhaṁ
muṭṭhiyuddhaṁ nibbuddhaṁ uyyodhikāṁ balaggāṁ
senābyūhaṁ anikadassanā iti vā, iti evarūpā visūkadassanā
pativirato samano Gotamo”ti (dī.ni.1.12).

在那裡說：『或如有些尊敬的沙門、婆羅門食用信施的食物，他們住於不適宜的觀看表演，這即是：『舞蹈、歌唱、音樂、舞台戲、民謡、鼓掌樂、鐃鉸樂、鼓樂、小丑戲、鐵丸戲、竹戲、洗（骨）戲、鬥象、鬥馬、鬥水牛、鬥牡牛、鬥山羊、鬥牡羊、鬥雞、鬥鶴鶲、鬥狗、棍鬥、拳擊、摔角、演習、點兵、佈陣、閱兵』沙門喬達摩離如此觀看表演。』

Atha vā yathāvuttenatthena naccagītavāditāni eva visūkāni
naccagītavāditavisūkāni, tesāṁ dassanāṁ
naccagītavāditavisūkadassanā, tasmā
naccagītavāditavisūkadassanā. “Dassanasavanā”ti vattabbe
yathā “so ca hoti micchādiṭṭhiko viparītadassano”ti evamādīsu
(a.ni.1.308) acakkhudvārappavattampi visayaggahaṇāṁ
“dassanan”ti vuccati, evāṁ savanampi “dassanan”tveva vuttam. Dassanakamyatāya upasaṅkamitvā passato eva cettha vītikkamo hoti. Thitanisinnasayanokāse pana āgatāṁ gacchantassa vā āpāthagataṁ passato siyā saṅkileso, na vītikkamo. Dharmūpasaṁhitampi cettha gītarāṁ na vatṭati, gītūpasaṁhito pana (**KhA.37.**) dhammo vatṭatīti veditabbo.

或者依所說的義為：跳舞、歌唱、音樂為表演而成跳舞、歌唱、音樂的表演；觀看那些為觀看跳舞、歌唱、音樂表演。因此觀看跳舞、歌唱、音樂表演應說為「觀聽」。就如在：『他有邪見、見顛倒』如此等並非由眼門轉起，因取境而說『見』；如此即使有聽而只說『觀看』。（如果）想要看（表演）前往了而觀看，如此在這裡即成為違

犯。（假如自己）在站立、坐著、躺臥處（有表演從自己方向）來或去到達視域而看見，即使有煩惱也沒有違犯。以及此中當知將法編成歌是不適合的，而將歌編成【37】法則是可以的。

Mālādīni dhāraṇādīhi yathāsaṅkhyam yojetabbāni. Tattha **mālāti** yaṁkiñci pupphajātarām. **Vilepananti** yaṁkiñci vilepanatthām pisitvā paṭiyattarām. Avasesarām sabbampi vāsacuṇṇadadhūpanādikām gandhajātarām **gandho**. Tam sabbampi maṇḍanavibhūsanatthām na vatṭati, bhesajjatthantu vatṭati, pūjanatthañca abhihaṭām sādiyato na kenaci pariyāyena na vatṭati. **Uccāsayananti** pamāṇātikkantām vuccati.
Mahāsayananti akappiyasayanārām akappiyattharānañca. Tadubhayampi sādiyato (CS:pg.27) na kenaci pariyāyena vatṭati. **Jātarūpanti** suvaṇṇārām. **Rajatanti** kahāpaṇo, lohamāsakadārumāsakajatumāsakādi yaṁ yaṁ tattha tattha voḥāram gacchatī, tadubhayampi jātarūparajataṁ. Tassa yena kenaci pakārena sādiyanām paṭiggaho nāma, so na yena kenaci pariyāyena vatṭatī evam āveṇikarām vattabbaṁ.

戴花鬘等應依數目而結合。

這裡的「**花鬘** (mālā)」為任何種類的花（環）。

「**塗香** (vilepana)」為凡任何為了塗香搗碎後所準備的（香油）。

其餘的香粉、（香）煙等一切種類的香為『香（gandha）』。那一切（香油和香）為了塗抹（和）莊嚴的目的是不允許的；而為了當藥的目的則是可以的。以及（假如）為了供養運持（香），只要未接受，沒有任何方式是適宜的〔只要受樂，沒有任何方式是適宜的〕。

「**高床（椅）** (uccāsayana)」乃就超過（尺）量而說。

「**大床（椅）** (mahāsayana)」為不允許的床和不允許的敷具。只要受用那（高大）兩（種床椅），沒有任何方

法是適宜的。

「**金**（jātarūpa）」為黃金。

「**銀**（rajata）」為貨幣、銅錢、木錢、膠錢等，凡通用的（貨幣），這兩者都（屬於）金銀。

以任何方式接受那（金銀）為接受，沒有任何方式那（接受金錢）是可以的。

如此為所應說不共的。

Dasapi cetāni sikkhāpadāni hīnena chandena cittavīriyavīmaṁsāhi vā samādinnāni hīnāni, majjhimehi majjhimāni, pañītehi pañītāni. Taṇhādiṭṭhimānehi vā upakkiliṭṭhāni hīnāni, anupakkiliṭṭhāni majjhimāni, tattha tattha paññāya anuggahitāni pañītāni. Nāṇavippayuttena vā kusalacittena samādinnāni hīnāni, sasaṅkhārikañāṇasampayuttena majjhimāni, asaṅkhārikena pañītānīti evam ñeyyā hīnāditāpi cāti.

Ettāvatā ca yā pubbe “**yena yattha yadā yasmā**”ti-ādīhi chahi gāthāhi sikkhāpadapāṭhassa vaṇṇanatthaṁ mātikā nikkhittā, sā atthato pakāsītā hotīti.

又這十學處以低劣的欲、心、精進、觀而受持為低劣的；以中等的（欲、心、精進、觀而受持）為中等的；以殊勝的（欲、心、精進、觀而受持）為殊勝的。或者被愛、見、慢所染污為低劣的；無被染污為中等的；於各處以慧攝益則是殊勝的。以智不相應善心而受持為低劣的；以有行〔慾惪（saṅkhārika）〕智相應（善心而受持）為中等的；以無行〔慾惪〕智相應（善心而受持）為殊勝的。如此為所應知的低劣等。

到此為先前的：『由誰、何處、何時、為什麼』等，乃是為了解釋〈學處誦〉所列出的六偈本母，該義已經闡明了。

~Paramatthajotikāya khuddakapāṭha-atṭhakathāya
Sikkhāpadavanṇanā niṭṭhitā.~
《小誦經》的註釋－《闡明勝義》
～ 學處的解釋已結束～